

Oivan kertomaa

Räisälän kirkonkylän koulupiiriin kuului myös Tuulaskosken kulmakunta. Matkaa tuli kirkon luota Tuulaskosken sillalle suunnilleen kolmisen kilometriä. Kosken seutu oli kuuluisa luonnonkauneudestaan saarineen ja lahtineen.

Niillä kulmilla oli kymmenen taloutta. Seitsemän sai elantonsa maa- ja karjataloudesta, kolme muista töistä ja ammateista. Nämä seitsemän maatilaa olivat siitä erikoisia, että ne kaikki olivat saaria. Erikoista oli vielä sekin, ettei pelloilla tarvittu yhtään ojaa eikä raja-aitoja. Vesi kierteli tilojen ympäri. Ainoastaan lyhyet kivikkoiset kannakkeet yhdistivät tilat toisiinsa. Kannaksien läpi kulki tie jokaiseen talouteen. Nämä saaret olivat muodostuneet joskus aikojen myötä Vuoksen laskun jälkeen. Pitkät ja kapeat lampijonot piirittivät joka puolelta.

Viljelyn kannalta erikoista oli myös se, että luonto oli kaikki salaajittanut. Kun vesi oli laskenut Vuoksessa ja muta ja lieju tiivistynyt ja kuivunut, oli se kuivuessaan halkeillut ristiin rastiin niin, että pintamullan alla saattoi olla 5-10 senttiä leveitä halkeamia. Joskus syyskyntöjen aikana kävi niin, että hevosen jalka osui halkeamaan ja hevonen rojahti aisan päälle, joka silloin tietysti meni poikki. Aina piti olla aisapuita varastossa kuivumassa. Heinäaikana oli myös oltava varuillaan, ettei rautakanki pudonnut halkeamaan heinäseipäitä pystyttäessä. Näitä maita ei koskaan vaivannut liika märkyys eikä liika kuivuus. Sadevesi upposi pian maahan ja kuivina aikoina nousi kosteutta halkeamista sopivasti kaikelle kasvistolle.

*Tuulaskosken "hierontalaitos"
1936*

Ainoa haitta oli maan happamuus, mutta kovalla kalkitsemisella sekin asia vähitellen korjaantui vuosien kuluessa. Pellot olivat yleensä melko kivettömät ja tasaiset, joten niiden muokkaus ja viljely oli kohtuullisen helppoa.

Tuulaskosken sillalta tie jatkui Tuulassaareen ja Kuninkaan saaren halki Pyhäsaloon. Ensimmäinen talo oikealla ennen siltaa Vuoksen harjurinteellä oli Juho Sepän. Sillan lähistöllä kallion kupeessa asusti Juho Rouhaisen perikunta. Sillan jälkeen toisella rannalla vasemmalla puolella sijaitsi Juho Tenhosen asumus. Tenhosten kohdalta erosi tie oikealle johtaen kotitalooni, Simo Lallukan pihapiiriin.

Matka jatkui Pyhäsalon tietä 300-400 metriä, sen jälkeen tie vei vasempaan Vilho Pärnäselle. Jälleen muutama sata metriä eteenpäin, jolloin tie kääntyi vasemmalle Matti Karoselle. Sitten seurasi pitempi välimatka ja tienhaara, josta oikealle kääntymällä päästiin Juho Sutelaisen suuntaan. Edelleen muutaman sadan metrin jälkeen vei kärrytie vasemmalle Juho Inkisen taloon. Kun seuraavasta tienhaarasta lähti oikealle, johti tie Erland Lehtosen taloon, joka oli rakennettu kauniille paikalle rannan läheisyyteen. Aivan Pyhäsalon tien välittömässä tuntumassa ollut viimeinen talo, joka kuului Tuulaskosken piiriin, oli Matti Lundenin.

Saarten mäkien rinteet olivat erinomaisia mansikkapaikkoja, punaisenaan metsämansikoita, samoin runsasmarjaisia vadelpensaita vierä vieressä. Rannat ja niemekkeet kasvoivat lehtipuita, joiden lehdistä oli lahotessa kertynyt hyvä humuskerros, mikä taas oli oivallinen kasvualusta sienille. Niitä keräsimme talven varalle, kun syksyisin soutelimme Vuoksea vastavirtaan Tiuriin päin.

Kalavedet olivat myös mainiot. Aina sai tuoretta kalaa, kesät ja talvet. Varsinkin keväisin hauenkudun aikaan oli mukava kalastella, kun apajia löytyi.

Tuulaskosken niskalla oli syvätkö paikka, jossa käytiin uimassa. Sillan alapuolella kohisi koski, jossa sai hyvää hierontaa. Meillä Lallukan nuorilla oli tapana viedä mukanamme kaksi köyttä, jotka sidoimme sillan kaiteiden tukitolppiin, toiset päät roikkuivat kuohujen keskellä. Sitten vain köysistä kiinni ja rohkeasti veteen!

Kosken pohjalla oli sileä kallio, jossa sopivan pieni olkkaus eli kohouma, johon sai kantapäät tukevasti kiinni. Sitten hartiat kumaraan myötävirtaan ja nautinto oli sataprosenttinen.

Tuulaskosken alajuoksun kallioilla oli auringonpalvojille ihanteellinen paikka. Kuuluisuusiakin siellä oli käynyt. Eräs heistä oli tunnettu poliitikko Hertta Kuusinen, joka nuoruutensa kesäisin vieraili Ivaskan hovissa professori Strengin perheessä ja näiden nuorten kanssa kävi Tuulaskosken kallioilla aurinkoa ottamassa.

Monenlaisia muistoja riittää - niiden parissa viihtyy ja niitä mielellään kertailee.

Oiva Lallukka

Tuulaskoski

Tuulaskoski oli luonnonkaunis paikka entisessä kotipitäjässä, rakkaassa Räisälässä. Sen kohisevan kosken ja raikkaana solisevan veden äärellä on lohdullista yhä uudelleen muistoissa palata näin vuosien jälkeen.

Koskemme yllä leijaili ikään kuin Aleksis Kiven "Keinu"-runon helluntaitunnelma, valkoinen puhtaus ja rauha. Se ei juuri sietänyt ihmiskäden mestarointia maisemakuvassaan. Tuulaskoskea hallitsivat aikojen kuluessa vesi ja tuli, kaksi mahtavaa elementtiä.

Lapsuuteni ajalta on muistissani säilynyt isäni kertomus vanhasta mummosta ja Tuulaskoskesta. Isäni oli jo nuoruusvuosinaan kulkenut asioilla kirkonkylässä soutaen veneellä Tiurin Jurkkalasta Tuulaskosken kautta. Vesireitti oli hyvin kaunis ja Ahtikin muisti usein antimillaan lahjoittaen ison hauenvonkaleen kotiin tuliaisiksi.

Tuulaskoski

Erikoisesti isääni viehätti Tuulassaari riippakoivurantoineen. Silloin alkoi kehittyä ajatus paikan hankkimisesta, joka tapahtuikin perheen perustamisen aikoihin.

Eräänä kesäpäivänä hän taas veti veneensä maihin Tuulaskalliolle ja ryhtyi määrätietoisesti etsimään tulevaa kodin paikkaa kosken välittömästä läheisyydestä. Sehän löytyikin helposti. Mutta silloin hissutteli paikalle herttainen vanha mummo, joka kuultuaan isän aikeista, virkkoi viisaasti: "Älä sie, poika parka, rakenna uutta kotiais tähä kose partaal tule ruuvaks! Tääl pallaa kaik, kaik pallaa!" Olihan niitä tulipaloja todella sattunut tuon tuostakin. Ja niin isä päätti rakentaa kotimme kauemmaksi koskesta, muutaman sadan metrin päähän Vuoksen varrelle Tiuriin päin.

Vuoksi tosiaankin oli kotimme kohdalla kesäisin kuin kukkameri erilaisine kukkivine vesikasveineen. Siellä säilyimme rauhan aikana kohtalokkailta tulipaloilta, lukuun ottamatta vanhaa saunamme, joka erään syysöisen sumun turvin nousi savuna ilmaan. Sekin tapahtui erittäin sievästi ja siististi, ketään häiritsemättä. Aamulla havahduimme ihmettelemään yhtäkkiä maiseman muutosta.

Tuulaskoskella todellakin "palo kaik". Räisälän historiasta voimme lukea tehtailija A. Ehderin mylly- ja sahalaitoksen kolminkertaisesta palosta. Lapsena kahlasimme koskessa "rivinterin" ja manteleen välistä puulattiaa pitkin. Se puulattia koitui rakentajalleen pettyneiden suunnitelmien ja toiveiden muistomeriksi.

Aivan kosken läheisyydessä kirkolle johtaneen tien varressa oli vieläkin kaunis, joskin hoitamaton puutarha monine erilaisine koristepuineen ja -pensaineen. Puutarhan tien puoleista reunaa ympäröi erittäin kekseliäästi luonnonvääristä katajista rakennettu puuaita, josta oli jäänteitä nähtävissä. Koko puutarha ympäristöineen kieli luontoa rakastaneista, uuraista ihmisistä. Hekin olivat joutuneet kokemaan kosken partailla tulen tuhoavan voiman.

Monet meistä muistavat Juho ja Maria Tenhosen omin voimin pystyttämän talon Pyhäsaloon päin johtaneen tien varrella, aivan kosken partaalla. Eräänä heinäkuisena päivänä sekin paloi raivoisesti roihuten. Paikkakunnalla kulkenut ukkosilma oli näyttänyt mahtinsa näin murheellisella tavalla. Sairaalloinen Juho eli aikansa, Marian kohtaloksi koitui Elisenvaaran pommitus.

Useimmille meistä sentään Tuulaskosken seutu esitti ystävällisesti hymyilevät kasvonsa. Sen rauhallisena ja puhtaana säilynyt luonto veti kutsuvana voimana puoleensa kaikenikäisiä ihmisiä. Se oli kesäisin erittäin suosittu retkeily- ja virkistyspaikka. Siellä luonto suorastaan hemmotteli lapsia mieluisten ja kiehtovien leikkipaikkojen runsaudella. Kosken väsymätön kohina ja kauniit rantamat saivat levottoman nuoruuden hetkeksi hiljentymään luonnon puhuttelevan aitouden edessä. Kesäisen iltapäivän lempeä tyyneys johti iäkkäämmänkin ihmisen hetkeksi unohtamaan arkiset askareensa.

Siellä sulautuivat toisiinsa luonto ja ihminen, nuoruus ja vanhuus.

Sinussa, sinä tarun ja herkän runon mutta joskus karunkin todellisuuden Tuulaskoski, Sinussa koimme Luojan mestariteoksen, ikuisesti ihanan, sydämiin piirtyneenä.

Elvi Kaukonen (Lallukka)
Räisäläinen n:o 4/1967